

Täysistunto

Perjantai 24.4.2020 klo 14.15—15.21

Täysistunto alkoi klo 14.15. Täysistunto päättyi klo 15.21.

Puhetta johti puhemies Matti Vanhanen (14.15—15.21).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 ja 8 luvun sekä työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:n ja 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 58/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 6/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 6/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kontula.

Keskustelu

14.16 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessähän ehdotetaan starttirahan pidennystä 12:sta 18 kuukauteen tilanteissa, joissa koronan vuoksi se vuoden starttiraha ei tunnu aloittelevalla yrittäjälle riittävän, ja samaten siinä tehdään useita pieniä helpotuksia työttömyysturvan ehtoihin. Muutokset ovat kaikki määräaikaisia.

Työ- ja tasa-arvovaliokunta tervehtii ilolla hallituksen esitystä ja lisää siihen seuraavaa:

Hallituksen esityksen yhteydessä verkkoilmoittautuminen työttömäksi työnhakijaksi on havaittu niin monimutkaiseksi, että siitä syntyy tahattomia laiminlyöntejä, eli nyt kun on paljon tullut kokemattomia työttömiä työnhakijoita sinne verkkoon, niin kaikki eivät ole kyenneet tätä esterataa suorittamaan ja ovat sitten jääneet ilman työttömyysturvaa. Nyt tätä ongelmaa korjataan lailla, koska tietojärjestelmän korjaaminen olisi ollut niin paljon hitaampi väylä, mutta valiokunta haluaa huomauttaa, että tämä järjestelmän monimutkaisuus ei katoa mihinkään koronan päättyessä ja että siihen on löydettävä jatkossa pysyvämpi ratkaisu.

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

Samaten valiokunta huomauttaa siitä, että kun nyt tässä koronan aikaan tehdään paljon pieniä muutoksia työttömyysturvan ehtoihin, järjestelmä monimutkaistuu ja sen hallitseminen vaikeutuu entisestään, ja tämä edellyttää päättäväistä, johdonmukaista ja laaja-alaista tiedotusta sekä kohderyhmälle että laajemminkin yhteiskuntaan.

Edelleen valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksessä lyhytkestoisien opintojen viivästyttämisestä koronan takia ei rangaistaisi tilanteessa, jossa opinnot ovat alkaneet ennen 15.3. Valiokunnan mielestä opinnot voivat koronasta johtuvasta syystä viipyä myös silloin kun ne on aloitettu 15.3. jälkeen, ja valiokunta esittääkin, että muutokset ulotetaan koskemaan myös koronan aikana aloitettuja opintoja.

14.18 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Haluan todellakin hallitusta kiittää etenkin tästä starttirahahommasta. Oli todella hieno juttu, että saadaan starttiraha nostettua 12:sta 18 kuukauteen, koska on sanomatta selvää, että etenkin jos noin vajaa vuosi sitten yritys on laitettu pystyyn ja tässä koronan tilanteessa tulisi se tilanne, että starttiraha loppuu ja ovatkin hommatkin loppuneet samalla, niin sehän tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että jouduttaisiin lopettamaan koko yritys. Esitän hallitukselle kiitoksen tästä esityksestä.

14.19 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Äsken puhuin valiokunnan puheenjohtajana ja nyt sen ainoana vasemmistoliittolaisena jäsenenä. Yli kymmenen vuotta olen tässä salissa ja monella, monella muulla agendalla puhunut meidän sosiaaliturvabyrokratian monimutkaisuudesta ja kafkamaisuudesta. Tämä puhe on pääsääntöisesti kaikunut kuuroille korville, eikä se ole aiheuttanut käytännössä minkäänlaisia reaktioita.

Nyt kun me sitten olemme koronan seurauksena tilanteessa, jossa vähän parempaakin väkeä joutuu työttömyysturvaan ja joutuu suorittamaan niitä samoja tehtäviä, joita tässä ovat joutuneet normaalityöttömät vuosikausia tekemään — usein ihmiset, jotka ovat osatyökyvyttömiä, usein ihmiset, joilla on erilaisia elämänhallinnan ongelmia, lähes aina ihmiset, jotka ovat jonkinlaisessa kriisissä työttömäksi joutumisen seurauksena — nyt kun sinne on tulossa ihmisiä, joiden taidot käyttää verkkoa ja selviytyä tästä hakemusrumbasta ovat huomattavasti paremmat kuin normaaliolojen työttömien massan taidot, niin nyt sitten tässä tilanteessa me pystymme viikoissa muuttamaan lakia niin, että sitä sosiaaliturvabyrokratiaa helpotetaan.

Minun nähdäkseni tämä kertoo kyllä varsin ikävästä asenneongelmasta työttömiä kohtaan tässä yhteiskunnassa ja siitä, miten työttömien kiusaaminen on legitiimiä ihan toisella tavalla kuin muiden ihmisryhmien kiusaaminen meidän yhteiskunnassamme ja meidän poliittisessa kulttuurissamme. Tämä asenneongelma on myös verraten hyvin dokumentoitu sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa, joten tämä ei suinkaan ole ainoa esimerkki siitä, mutta minä olen tuhtunut siitä, että tämä on niin syvällä meidän järjestelmässämme, että se vaikuttaa myös meidän lainsäädäntötyöhön.

Minun nähdäkseni on äärimmäisen tärkeätä, että nyt ymmärretään ottaa tämä vakavasti ja jatkossa lähdetään siitä, että työttömien kohdalla ihmisten kohteleva ja kansalaisten kohteleva toteuttaa samoja pelisääntöjä ja samoja kohtuuden ehtoja kuin yhteiskunnassa muidenkin kohdalla toteutetaan.

14.21 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset hallitukselle, että tämä esitys on tehty, ja toiseksi kiitokset työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnalle, että ovat näin nopeasti tähän reagoineet.

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

Tämä on aito ongelma, ja tämä on nyt aito ongelma ihan tavallisille ennen kaikkea yksinyrittäjille, joista me olemme paljon täällä puhuneet, jotka eivät tämän byrokratian läpi tahdo päästä, eivät millään, erityisesti kun he yrittäjinä eivät aikaisemmin ole olleet vastavien tukimuotojen piirissä. Näissä tukimuodoissa kaavakkeet on tehty siihen formaattiin, että on ikään kuin normaali työtön työnhakija, ja tässä kohdassahan se ei toimikaan. Ja niin on järkevää, että täällä on muun muassa, että tämä työsuunnitelma nyt poistetaan, koska työsuunnitelma on useimmilla näillä yksinyrittäjillä se sama: haluan ylläpitää pientä yritystäni, jonka tulopohja on pudonnut tässä. Tässä on ihan järkevää, että semmoista työsuunnitelmaa ei tarvitse toistaa toistamistaan. Kaavake on poikkeuksellisen ongelmallinen tuossa sähköisessä muodossa. Siinä mielessä täytyisi olla muitakin formaatteja.

Meillä on byrokraattisten esteiden lisäksi vielä kielieste, koska hyvin monet yksinyrittäjät, pienyritykset ovat itse asiassa ulkomaalaistaustaisia, ja tämä on maahanmuuttajaväestöön kuuluville ihmisille ongelma tällä hetkellä. Kun täällä äsken valiokunnan puheenjohtaja totesi sen, että tässä tiedottamisen tarve on suuri, mihin valiokunta vetoaa: niin onkin. Huolehditään tämä tiedottaminen myöskin ei ainoastaan suomen ja ruotsin kielellä vaan vähintäänkin englanniksi, mielellään myöskin venäjäksi, koska niin monet yksinyrittäjät tässä tilanteessa ovat heittäneet kirveen kaivoon ja todenneet, että emme me tätä tukea voi saada, ei onnistu, tämä järjestelmä ei toimi. Tässä on erittäin suuri tarve nyt auttaa näitä pieniä yrityksiä sillä tavalla, että me pystymme ylläpitämään niiden jatkon.

14.23 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kontula käytti kaksikin erittäin hyvää puheenvuoroa ja nosti esiin kyllä vakavan ongelman: sosiaaliturvan hakemisen ja myös tässä tapauksessa tämän työnhaun verkkopalvelun monimutkaisuuden ja vaikeakäyttöisyyden, johon hän on kiinnittänyt huomiota jo aiemminkin. Ajattelen, että nämä kokemukset, joita nyt on kerätty ja jotka ovat ikään kuin nousseet vielä erityisellä tavalla päivänvaloon, kun tämä käyttäjäkunta on laajentunut, on kyllä syytä ottaa vakavasti. Nyt kun meillä sitten sosiaaliturvaa uudistetaan, niin tässä yhteydessä olisi erittäin arvokasta, että nämä kokemukset huomioitaisiin. Tämä koronaepidemia-aika on tullut nyt tähän ikään kuin melkoiseksi jonkinlaiseksi näyteikkunaksi suorastaan näille tähän kokonaisuuteen liittyville ongelmille ja vaikeaselkoisuudelle ja vaikeakäyttöisyydelle, ja niihin täytyisi löytää pysyvämpiäkin ratkaisuja.

14.25 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Minä haluaisin kiittää hallitusta ja valiokuntaa myös tästä esityksestä, ja aivan niin kuin tässä aiempi puhuja mainitsi, niin kiitokset myös edustaja Kontulalle oikein hyvistä puheenvuoroista. Kun byrokratian rattaissa monet työttömät ja osatyökykyiset, monet heikompiosaiset ovat joutuneet vuosia, vuosikymmeniä taistelemaan ja nyt tämä asia nousee tällä tavalla nopealla aikataululla esiin, kun laajempi ihmisjoukko joutuu tämän saman byrokratiarattaan koukeroihin, niin on tietysti ikävää, että nyt tässä ollaan tätä muuttamassa, mutta sanotaanko nyt niin, että jos koronaepidemia tiristää ehkä jotakin hyvää eteenpäin meneväksi, niin olkoon se sitten kuitenkin hyvä asia. Jo aikoja, aikoja olemme puhuneet siitä, että vaikka digitalisaatio ja nämä automatisaation mahdollisuudet tuovat paljon hyvää, niin se tietty yksinkertainen väylä, jolla päästään myös kasvotusten hoitamaan asioita, pitää kyllä säilyttää näissä eri sektoreiden toimipisteissä.

Starttirahan enimmäiskeston pidentäminen siitä vuodesta puoleentoista on erittäin, erittäin tarpeellinen ja hyvä muutos, samaten kuin tämä, että työnhaun voimassaolo ei keskey-

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

dy, vaikka siellä joitakin kyselyitä ei olla asianmukaisesti voitu määrääjassa toteuttaa tai sitten tiettyjä opiskeluasioita siihen tulee mukaan. Nämä ovat oikein hyviä ja tarpeellisia muutoksia.

Tietysti kaiken kaikkiaan tuolla tulevaisuusvaliokunnassa me olemme paljon myös puhuneet yhteiskunnan nopeasta muuttumisesta, siitä, mitä kaikkea se tuo tullessaan: mitä hyvää, mitä mahdollisuuksia tämä digitalisaatio tuo, mutta mitä haasteita se myös tuo tullessaan. Kyllä tietyllä tavalla kerta toisensa jälkeen olen itse terveydenhuollon ammattilaisena ja paljon myös sillä sosiaalipuolen sektorilla työtä tehneenä alleviivannut tätä tiettyä yksinkertaista mahdollisuutta myös siihen, että pitää päästä virkailijan kanssa kasvotusten hoitamaan asioita ja saamaan tarvittavaa tukea, ja jos haasteita on byrokratiasta johtuen, niin ne eivät sitten kuitenkaan saisi koitua hakijan haitaksi. Sillä tavalla joustavuutta ja inhimillisyyttä näihin asioihin on kyllä korkea aika saada. Kiitoksia hallitukselle ja valiokunnalle.

14.27 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Korjaan vielä edustaja Kiljusen esittämän lausuman, koska siinä oli asiavirhe:

Kaikki, jotka kirjautuvat näihin rekistereihin, ovat työnhakijoita. Kaikki, jotka haluavat myös työttömyysturvaa, ovat työttömiä työnhakijoita. Tämä pätee myös yrittäjiin, ja yrittäjät eivät ole mitenkään erikoisasemassa suhteessa muihin sen suhteen, että järjestelmä olisi jotenkin heille erityisen hankala. Meillä on muun muassa 5 000 ihmistä, jotka ovat todistetusti ja kiistatta täysin työkyvyttömiä — eivät siis osatyökykyisiä vaan täysin työkyvyttömiä, siellä on mukana jopa saattohoidossa olevia ihmisiä — ja jotka joutuvat kirjaamaan sinne järjestelmään olevansa työttömiä työnhakijoita saadakseen oman perusturvan. Siis jopa saattohoidossa oleva ihminen voi meidän järjestelmässä joutua ruksimaan olevansa työtön työnhakija saadakseen perusturvaa. Kyllä tällaisessa järjestelmässä ongelmat ovat huomattavasti laaja-alaisempia eivätkä johdu vain siitä, että jokin uusi ryhmä, yrittäjät — jotka muuten eivät ole työttömyysturvalla uusi ryhmä — tulee sen piiriin.

Se, mikä erottaa yrittäjät muista, on se, että heillä on olemassa etujärjestö, jota kuunnellaan. Sen takia kun laaja joukko yrittäjiä — ja vähän paremmassakin asemassa olevia yrittäjiä — joutuu kahlaamaan sen järjestelmän läpi, silloin yhtäkkiä herätään huomaamaan, että ai, tämä systeemi onkin ihan järjetön. Mitään muuta varsinaista isoa eroa tässä ei ole suhteessa kaikkiin niihin muihin, jotka vuosien aikana ovat tätä järjestelmää joutuneet käyttämään ja joiden luottamus ihan tutkitusti järjestelmää kohtaan on erittäin huono — ja miksipä ei olisi, kun käyttävät tätä järjestelmää?

14.29 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minun on tässä turha ruveta viisastelemaan siitä, kuka on oikeassa ja kuka on väärässä, mutta olen ymmärtänyt tämän prosessin sillä tavalla, että aikaisemmin yksityisyrittäjä, jolla on oma yritys, yrityksen tulotason rojahtaessa ei ole voinut ilmoittautua työttömäksi ja ylläpitää yritystään edelleenkin ja olla samanaikaisesti työnhaussa. Me olemme mahdollistaneet uudella lainsäädännöllä sen, että yksityisyrittäjä voi pitää yritystään edelleenkin ja jatkaa työskentelyä sen puitteissa, ja tämä on se uusi peruste, joka on käsitykseni mukaan nyt näillä uusilla tilapäistoimilla tähän tehty, ja siinä suhteessa yksityisyrittäjä käsitykseni mukaan poikkeaa muista työttömistä työnhakijoista, eli hän voi ilmoittautua itse oman yrityksensä ylläpitäjäksi jatkossakin ja silti saada työmarkkinatukea. Olen ymmärtänyt, että tämä on se tilanne — voi olla, että olen täysin väärässä, kun en istu työ- ja tasa-arvovaliokunnassa.

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 58/2020 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 53/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu

14.30 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Koronaepidemia on koskettanut meitä kaikkia eri tavoin. Joillekin se on tarkoittanut lasten hoitamista kotona, toisille se on tarkoittanut etäisyyttä läheisistä, monille se on tarkoittanut huolta omasta ja muiden pärjäämisestä. Joidenkin taloudellinen tilanne on muuttunut äkisti, ja arjessa pärjäämisestä on tullut hankalampaa. Joillekin se on tarkoittanut lomautusta tai jopa työpaikan menettämistä. Näinä haastavina aikoina on hyvin tärkeää, että kotitaloudet suunnittelevat talouttaan pitkäjänteisesti ja kestävästi. Poikkeuksellinen tilanne yhdistettynä erilaisten luottojen aktiiviseen ja välillä jopa aggressiiviseen markkinointiin on kuitenkin onneton yhdistelmä.

Hallitus haluaa tukea kansalaisia ja turvata heidän oikeutensa erityisesti tällaisena aikana, kun monet joutuvat ottamaan velkaa päästäkseen kriisin yli. Siksi käsittelyssä on nyt hallituksen esitys, jonka tarkoituksena on varmistaa, että luotolle perittävä korko on maltillinen ja että päätökset luoton ottamisesta voi tehdä rauhassa ilman aggressiivista markkinointia. Näin kuluttajan asema helpottuu ja velkaongelmia voidaan vähentää. Hallitus ei halua, että suomalaiset ylivelkaantuvat aggressiivisen markkinoinnin johdosta.

Värderade talman! Coronaepidemin har påverkat oss alla på olika sätt. Vissa individer och familjer drabbas dock hårdare än andra. I vissa familjer har oron över den ekonomiska situationen ökat i och med permitteringar och uppsägningar, och behovet att ta kortvariga lån har därmed kanske också ökat. Under dessa exceptionella förhållanden är det viktigt att regeringen stöder befolkningen och tryggar medborgarnas rättigheter. Därför föreslår regeringen ett tillfälligt räntetak på 10 procent på konsumentkrediter. Räntetaket skulle inte gälla kreditkortslån, billån eller när man köper till exempel en tvättmaskin på avbetalning. Dessutom föreslår regeringen ett förbud mot direkt marknadsföring av konsumentkrediter. Dessa ändringar skulle vara i kraft till årets slut. På det här sättet kan vi trygga att lånen har skäliga räntor, men förhoppningsvis också att skuldproblemen inte växer explosionsartat till följd av krisen.

Arvoisa puhemies! Ehdotuksen mukaan osalle kuluttajaluottoja asetettaisiin tilapäinen 10 prosentin korkokatto. Haluamme tehdä tämän nimenomaan siksi, että haluamme, että ku-

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

luttajilla on mahdollisuus saada luottoa, jossa on maltillinen korko. Korkokatto ei kuitenkaan koskisi yleisluottokorttiluottoja tai muita hyödykesidonnaisia luottoja. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi erissä maksettavaan autoon, sohvaan tai pesukoneeseen sääntelyä ei sovellettaisi vaan se kohdistuisi puhtaisiin rahaluottoihin. Se tarkoittaa myös sitä, että pankkien huoli tuhansien luottokorttisopimusten uusimisesta kesken kriisiä on otettu huomioon valmistelussa.

Tilapäistä korkokattoa sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin. Tämän lisäksi sitä sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin, joiden perusteella asiakas voi tehdä nostoja myös tämän lain soveltamisen aikana. Haluamme tehdä tämän siksi, ettei voimaan jäisi vanhoja luottoja, joissa olisi erittäin korkea korko.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan suoramarkkinoinnin tilapäistä kieltämistä. Tämä tarkoittaa sitä, että kuluttajaluottoja tai luotonvälittäjän omia palveluja, kuten lainan kilpailutuspalveluja, ei saisi suoraan markkinoida esimerkiksi puhelimitse, kirjeellä tai sähköpostilla. Tältä osin tarkoituksena on siis estää, että markkinointia kohdistettaisiin päällekkäyvin keinoin nimenomaan sellaisiin kuluttajiin, jotka ovat äkillisissä taloudellisissa vaikeuksissa. Olemme varmasti kaikki saaneet tekstiviestejä tai kirjeitä, joissa tarjotaan suuriakin luottoja ja joissa on myös kerrottu, miten helppoa on nostaa lainaa ja ostaa jotakin kivaa. Nyt tällaisia kirjeitä ei enää tämän vuoden aikana tule.

Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1.5.2020, ja se olisi voimassa vuoden loppuun asti. Ennen lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin korkokattoa sovellettaisiin kuitenkin vasta 1.7.2020 lukien.

Tämä, arvoisa puhemies, on esitys, jota moni on odottanut, ja olen iloinen siitä, että hallitus ja virkamiehet ovat saaneet sen aikaan varsin pikaisella aikataululla. — Kiitos.

14.36 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille hyvästä esittelystä tämän hallituksen esityksen osalta. Kuten tiedämme, ylivelkaantuminen ja talousvaikeudet ovat valitettavan totta monen suomalaisen arjessa, ja on tiedossa, että tämä koronakriisi tulee vaikeuttamaan monen suomalaisen elämää entisestään.

Pidän perusteltuna tätä esitystä, jossa osalle kuluttajaluottoja asetettaisiin tämä 10 prosentin korkokatto. Alkuun ainakin itselleni tuli monenlaisia huolia myös liittyen tähän valmisteluun, siis siihen, millä tapaa tämä esitys tullaan toteuttamaan. Mutta onneksi ministeri ja ministeriö ovat harkinneet minusta erittäin hyvin myös sen, miten tämä esitys on toteutettu, sillä tämän sääntelyn ulkopuolelle ollaan jättämässä esimerkiksi verkkokaupan osamaksumahdollisuus, autorahoitus ja näitä yleisluottokorttiluottoja.

Vaikka kyse on merkittävästä yhteiskunnallisesta ongelmasta, jonka hoitaminen varmasti kerää paljon kannatusta tässä salissa eri puolueiden välillä, niin minusta on silti tärkeää, että se sääntely kohdistetaan nimenomaan sinne, missä ne ongelmat ovat suurimpia, eikä tässä tilanteessa, kun meidän pitää kuitenkin huolehtia myös siitä, että yksityinen kulutus säilyy jollakin säällisellä tasolla, tule heille, joilla on kuitenkin mahdollisuutta kuluttaa ja käyttää näitä palveluita, kohtuutonta haittaa siitä, että torjutaan sitten muita ongelmia. Olisin nähnyt näin, että tämä laajempi sääntely ei olisi ollut perusteltua tässä tapauksessa, mutta nyt on minusta määritetty tämä oikein ja hyvin ja tällä estetään myös sitten monet muut ongelmat, joita mahdollisesti tässä olisi ollut taas sitten esillä.

Herra puhemies! On totta, että tämän lisäksi meidän täytyy pohtia myös muita keinoja. Oikeastaan voisin kysyä ministeriltä: miten positiivisen luottorekisterin valmistelu tällä hetkellä menee ministeriössä? Sehän on olennainen väline siinä, että eri luotonantajat pys-

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

tyvät myös sitten näkemään sen, mikä on tämän luotonhakijan todellinen maksukyky. Tällä hetkellä siellä on aivan selviä puutteita siitä, että näillä hakijoilla voi olla useasta lähteestä erilaisia luottoja ja on vaikea saada kokonaiskuvaa siitä, mikä on luotonhakijan todellinen maksukyky. Näkisin, että toki tämän sääntelyn lisäksi tarvitaan myös kokonaisvaltaisempaa apua, sääntelyä sitten siihen, että aidosti näitä ongelmia voidaan sitten ehkäistä.

14.39 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tosiaankin kannatan esitystä lämpimästi. Ainoa tietysti, minkä ajattelin näin: miksi tästä tehdään väliaikaista, miksi tästä ei voisi tehdä kokoaikaista? — Kiitos.

14.39 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! On ilahduttavaa kuunnella myöskin opposition puheenvuoroja, joissa tuetaan tätä hallituksen esitystä siitä, että näille kuluttajaluotoille asetettaisiin tällainen korkokatto. Me kaikki olemme hyvin tietoisia siitä, että tämä pikavippijärjestelmä, joka on yleistynyt kovaa vauhtia Suomessa huikkeine korkoineen, on johtanut hyvin vaikeisiin ylivelkaantumistilanteisiin, ja se vielä korostuu nyt tässä koronan yhteydessä: kun muutenkin kotitalouksilla on taloudellisia ongelmia, niin tämä ylivelkaantuminen voi hyvinkin kriittiseksi muodostua. Siinä suhteessa hallitus on tarttunut oivallisesti tähän asiaan, ja nyt vuoden loppuun me saamme tällaisen uudentyyppisen korkokaton. Erinomaista tässä esityksessä on myöskin se, että tämä aggressiivinen mainontakin, jota usein suoramainontana on harjoitettu näissä pikavipeissä, pannaan nyt kuosiin tässä kohdassa, ja siitäkin kiitos.

Itse asiassa yhdyin edelliseen puheenvuoroon siltä osin, että itsekkin jäin miettimään, kun tässä on puhuttu tämän koronaviruksen aikana tehdyistä väliaikaisista uudistuksista, että siellä saattaa olla paljon asioita ja ideoita, joilla voisi olla kantovoimaa ylitse tämän koronan, on puhuttu muun muassa erimoisista etätoiminnoista. Myöskin tässä nyt on hyvä esimerkki siitä, että tätä kannattaisi tutkia, tätä koko pikavippijärjestelmää yrittää tällä tavalla säädellen saada jollain tavalla hallittua, koska me näemme sen kyllä ihan aidossa elämässä, että liian moni ihminen on joutunut pahaan, pahaan ylivelkaantumiskiarteeseen.

14.41 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Olen myös sitä mieltä, että tämä on erittäin hyvä ja odotettu uudistus. Meillä on paljon ylivelkaantuneita, ja vaikka ei olisi vielä niin kovasti ylivelkaantunutkaan, niin kun on tämmöistä aggressiivista suoramarkkinointia — niin kuin joittenkin toimijoitten osalta on todettu, että sitä laajalti toteutetaan — niin on erittäin hyvä, että sitä laitetaan kuriin nyt myös tämän lakiesityksen tiimoilta.

Tilapäinen korkokatto, 10 prosenttia — no, hyvä, että se meni 10 prosenttiin, itse olisin mielelläni nähnyt sen ehkä vieläkin alhaisempana. Toisaalta myös tämä, minkä edustaja Laakso täällä nosti alkuaan esiin, miksi tämä ei olisi pysyvä muutos, oli kyllä itsellenikin mielessä. Kysyisinkin tätä ministeriltä: onko tätä mietitty ei vain nyt tämmöisenä väliaikaisena vaan oikeasti, kun on tämmöistä aggressiivista suoramarkkinointia ja kaikkea siihen liittyvää problematiikkaa ja kun on kuitenkin laajalti tiedossa, että meidänkin yhteiskunnassamme sitä on, ja toisaalta onko mietitty tätä ylivelkaantumisen ongelmaa ja tätä väylää, mikä itse asiassa on yksi helppo portti lähteä sille ylivelkaantumisen tielle, että osaltamme voisimme olla suitsimassa sitä ongelmaa ja edesauttamassa näitä ihmisiä, jotka ongelmiin ovat joutuneet? Eli kysyisin: onko tätä mietitty mahdollisuutena tällä hallituskau-

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

della ehkä pitää pitempäänkin voimassa, tuoda esitystä sillä tavalla, että se jätettäisiin pysyväksi?

Oikeastaan toinen asia, mitä jäin tässä miettimään: Kun tätä korkokattoa sovelletaan kuitenkin vasta 1.7., vaikka laki tulee voimaan 1.5., niin minkä takia tässä tämä kahden kuukauden gäppi sitten on? Oliko tämä välttämättömyys näin toteuttaa?

14.43 Markku Eestilä kok: Arvoisa puheenjohtaja! Minä luulen, että tässä salissa ei ainaakaan tällä hetkellä ole yhtään kansanedustajaa, joka ei jossain vaiheessa olisi kirjoittanut nimeänsä paperiin, jossa pyritään suitsimaan näitä pikavippejä. Tämä on eduskunnan yhteinen tahto. Ymmärrän kyllä, että ihmisen perusoikeuksiin kuuluu elinkeinonharjoittamisen vapaus ja valtiovallan tulee edistää sitä ja on omaisuudensuoja ja niin poispäin, mutta itseni on kyllä ollut erittäin vaikea ajan saatossa käsittää, että me sallimme tällöisten pääomapiirien, jotka näiden takana itse asiassa ovat, hakea tuottoa omalle pääomalle ja käyttää siinä vielä jopa lainojen kautta tulevaa vipua, ja seurauksena on vain, että peliongelmat pahenevat, ja tietysti on aina paha, olipa ihminen kuka tahansa, että joutuu sitten ylivelkaantuneeseen tilaan, koska se on henkisesti äärimmäisen vakavaa ja se johtaa monesti hyvinkin ikäviin ihmiskohtaloihin.

Itse toisin kyllä esille, että kyllä lainsäätäjien kannattaa tämä tilapäisyys vähän kyseenalaiseksi asettaa, koska me tiedämme, että on paljon nuoria, jotka joutuvat sitten nuorena ollessaan ja vähän ymmärtämättömyyttäänkin tämmöiseen velkakierteeseen, ja siitä joutuu taas monenlaisia muita elämänhallinnan puutteita. Kumpiko oli ensin, muna vai kana, se on toinen juttu, mutta kun he tarpeeksi syvälle näihin joutuvat, niin he eivät koskaan selviä sieltä työelämään, ja loppujen lopuksi tämä tulee niin kalliiksi yhteiskunnalle, että pitää jo herättää kysymys, että onkohan kuinka perusteltua edes perustuslain kautta lähteä suojelemaan tämmöistä liiketoimintaa, joka käytännössä tuhoaa ihmisiä ja nimenomaan nuoria ihmisiä ja vie heiltä elämän eväät loppujen lopuksi koko loppuelämän ajaksi. Tämä ei ole mikään pikkujuttu, koska se tieto, mikä minulle tulee eri lähteistä, on se, että näitä nuoria ja näitä ihmisiä alkaa olla puoli miljoonaa, niin että tämä horjuttaa kohta jo meidän kansantaloutta ja julkisen vallan talouden kestävyyttä. [Kimmo Kiljunen: Viisasta puhetta!]

14.44 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Tässä on ollut erittäin hyviä puheenvuoroja, ja varmaan todellakin salin reunasta ainakin melkein sinne reunaan asti, missä ovat edustajat paikalla, ollaan yhtämielisiä näistä korkokatoista ja markkinointikiellosta. Itse sain tänään elämäni ensimmäisen markkinoinnin vastaavalta pikavippifirmalta, ja sillä perusteella kun olen yhden yrityksen nimenkirjoitusoikeudellinen, niin yrityslainaa tarjottiin tekstarilla. En lähtenyt edes tarkistamaan, mitkä korot siellä oli, mutta oli aika yllätys.

Oikeastaan oli erittäin hyvää se, mitä edustaja Eestilä tuossa puheenvuorossaan nosti esiin. Ongelma on näiden nuorten mutta myöskin vähän meidän keski-ikäisten, joilla tulee akuutti tilanne eteen. Kun ei ole vaihtoehtoa, millä korjaat sen akuutin tilanteen — kun vähävaraisessa perheessä pesukone hajoaa, niin et sinä saa siihen pesukoneeseen rahaa, lainaa pankista tai kaverilta tai muualta — niin vaihtoehdoksi jää ainoastaan pikavippi.

Vähän sitten tässä haastankin tätä salia siihen, että kun tästä koronasta päästään yli, niin josko me rohkenisimme puhua yhdessä tästä sosiaalisesta luototuksesta ja sen kehittämisestä sellaisena vaihtoehtona, joka voisi toimia esimerkiksi Kelan kautta tai jotenkin muu-

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

ten. Tämä on ollut vähän sellainen kuuma peruna, josta ei ole haluttu oikein lähteä keskustelemaan, koska sitä pidetään liian vasemmistolaisena tai jotain. Mutta kun nyt me olemme siinä tilanteessa... [Kimmo Kiljunen: Kun se sieltä laidalta tulee, niin otetaan vastaan!] Mutta todella tässä tilanteessa, kun alkavat nyt realisoitumaan ne ongelmat, mitä on nuorilla mutta mitä on myöskin vähävaraisilla perheillä, niin ne vaihtoehdot ovat todella vähissä. Voisi olla semmoinen tasapuolinen tilanne, jossa maksuehdot ovat sellaiset, että maksaja tai lainanottaja pystyy itse ne määrittelemään. Käsittääkseni sosiaalisen luottotuksen tulokset ovat Espoossa ja muualla olleet ihan hyviä. Aina on tietynlaisia mätiiä omenia joukossa, mutta suhteessa tilanne on ollut näissä kokeiluissa ihan positiivinen, eli kannatukset tälle. Mutta myöskin tuolle yrityspuolelle tarvitaan markkinointikieltoa aggressiiviselle huijaus- ja markkinointiviestinnälle. — Kiitos.

14.47 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Oli pakko pyytää vielä puheenvuoro Eestilän hyvän puheen jälkeen, ja voin antaa ihan omakohtaisen kokemuksen tästä asiasta. Nuorempana olin yksinhuoltajaäidin kasvattina, ja sitten siinä kohtaa kun pääsi siihen ikään, että luottokortteja oli, oli kultainen 80-luvun loppupuoli ja tuli köyntyä kaikki mahdolliset kortit läpi ja saatettua itsensä siihen tilaan, että sitten viimenään, kun niitä joutui makselemaan, oli vuosi 2000. Se vaati sen reilun kymmenen vuoden aikana sellaisia työkaksiviikkoisia, että muistan liki 200 tuntia olleeni töissä ja jatkuvalla syötöllä kahden viikon jaksossa vähintään sen 120 tuntia, elikkä oli jopa kykyä maksaa niitä juttuja ihan eri tavalla kuin normaalityössä käyvällä, elikkä jos puhutaan, että olisin ollut niin kuin normaalisti oman alan työntekijän normaalilikoilla, niin hyvä etten maksaisi edelleen niitä velkoja, ja ainoastaan vain sen takia juuri, minkä Eestilä äsken toi esiin, sen typeryyden, mikä nuorena on, kun ei osata ajatella sitä asiaa eteenpäin. Se tuntuu vain niin helpolta siinä kohtaa, ja uskoo siihen, että kyllä minä jotain hommia saan ja sen joskus myöhemmin saan maksettua. Se on loputon kierre sen jälkeen, mistä ei sitten meinaa ulos päästä, ja kyllä minä olen sitä mieltä, että tähän oikeasti pitää saada jollain tavalla... Se on meidän kaikkien etu.

14.48 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Tämä on hyvä lakiehdotus, mutta se, mikä tässä mietityttää ja ihmetyttää on tämä 3 §:n 5 momentin toteamus, että tätä ei sovelleta hyödykesidonnaisiin luottoihin. Miksi on näin? Onhan se totta, että nämä hyödykesidonnaiset luotot ovat aika kalliita myöskin, mutta miksi tähän on päädytty? Voisiko tätä hiukan aukaista? Jos valiokunta käsittelyssään tulee sellaiseen ajatukseen ponnien muodossa tai muuten, että tätä voisi jossain tilanteessa soveltaa myös näihin hyödykesidonnaisiin luottoihin, niin miten tällaiseen asiaan suhtaudutaan, jos jossain kohtaa tullaan toisiin ajatuksiin vielä?

14.49 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille edustajille hyvistä puheenvuoroista ja kiitos myös oppositiolle tästä kannustuksesta. Se on hienoa, että me voimme tästä olla yksimielisiä, että tämä on laki, mitä me nyt tarvitsemme. Mehän haluamme, että autetaan heitä, jotka nyt joutuvat erittäin vaikeaan tilanteeseen, ja myös siinä mielessä tämä 10 prosentin korkokatto on tervetullut.

Tässä tuli monta hyvää kysymystä.

Edustaja Marttinen kysyi tästä positiivisesta luottotietorekisteristä. Siinä tilanne on se, että ohjausryhmä on asetettu ja sille myös kaksi alatyöryhmää. Nämä tekevät työtä, ja niil-

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

le on annettu määräaika: 30.11.2021 heillä pitäisi olla jonkuntyyppinen esitys. Positiivinen luottotietorekisterihän on äärimmäisen tärkeä, mutta myös monimutkainen, aika hankala projekti, ja siinä on tärkeää se, että saadaan aikaiseksi hyvää lainsäädäntöä, joka myös toimii käytännössä ja on tietosuojatasoltaan sellainen, että siihen voivat kansalaiset ja myös luotonantajat luottaa.

Sitten edustaja Laakso ja myös edustajat Kiljunen ja Tanus kysyivät siitä, miksi tätä ei voitaisi nyt tehdä pysyväksi lainsäädännöksi. No, nythän me teemme lainsäädäntöä juuri tätä poikkeustilaa varten, juuri näitä olosuhteita varten, joihinka olemme joutuneet. Se myös tarkoittaa, että normaaleja lainsäädäntöperiaatteita ei ole ehditty tässä noudattaa, eli tämä ei ole esitys, joka olisi käynyt laajalla lausuntokierroksella. Jos haluttaisiin, että saataisiin aikaiseksi pysyvä lainmuutos, niin silloin pitäisi perusteellisesti tehdä tätä lainsäädäntötyötä. Varmasti on niin, että saadaan nyt kokemusta myös tästä, millä tavalla tämä tulee toimimaan, minkälaisia vaikutuksia sillä on, ja se pätee myös tähän markkinointipuoleen. Varmasti siitä saadaan sellaista kokemusta, jota voimme sitten tulevaisuudessa myös hyödyntää.

Sitten tässä kysyttiin myös siitä, miksi tämä kahden kuukauden määräaika. Edustaja Tanus, sehän on nyt niin, että uusille niin kutsutuille pikaluotoille tämä 10 prosenttia tulisi voimaan heti 1.5., mutta sitten on tämmöisiä aikaisempia sopimuksia, jotka on tehty esimerkiksi ennen 1.9.2019, kun tuli se 20 prosentin korkokatto. Jotta ne ihmiset, joilla on tämä sopimus, jossa on mahdollisuus myös nostaa lainaa edelleen, ja jotka ovat niitä lainoja nostaneet, eivät joutuisi tilanteeseen, että niistä voi periä vielä sen korkeamman koron, niin tämä määräaika on laitettu. Se on laitettu juuri sen vuoksi, että niitä ei myöskään irtisanottaisi heti, koska se olisi tässä se toinen vaara, että näitä lainoja kokonaisuudessaan oltaisiin nyt irtisanomassa. Me haluamme tällä tavalla turvata kuluttajan mahdollisuuksia myös siinä, että sitä lainaa voisi saada.

No, sitten tässä edustaja Slunga-Poutsalo nosti esille sosiaalisen luotonuksen. Minustakin se on asia, mitä pitää edelleen selvittää, ja se on STM:n pöydällä, ja hallitusohjelmassakin on siitä kirjaus.

Sitten edustaja Vähämäki kysyi vielä siitä, miksi näitä hyödykesidonnaisia luottoja ei oteta tähän mukaan. Voin sanoa ehkä suoraan näin, että sekä Suomen Pankin viesti että myös Finanssialan Keskusliiton viesti oli se, että jos näin tehtäisiin, niin vaarana olisi, että monen monen yksityishenkilön tilanne vaarantuisi, koska silloin olisi se riski, että luotonantajat irtisanoisivat näitä sopimuksia, ja sen takia tähän ei haluttu mennä. Mutta totta kai tämä on asia, josta myös valiokunnassa voidaan kuulla lisää, ja pitääkin kuulla, miksi näin. Itse uskon, että tämä on nyt se oikea toimintatapa ja toimintalinja, ja se koskettaa nimenomaan niitä luottoja, jotka voidaan nostaa suoraan rahana. Se on tässä nyt se take home message, eli kun tulee semmoinen pikavippilaina eteen, jonka voi nostaa suoraan rahassa, niin sen enimmäiskorko on nyt tämän poikkeusolon aikana ja vuoden loppuun asti korkeintaan 10 prosenttia. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain 4 § muuttamisesta ja 8 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 57/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu

14.54 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oy:llä on tärkeä merkitys kotimaan rahoituksessa. Yhtiö toimii pääasiallisesti pk-yritysten rahoittajana mutta voi erityisestä syystä rahoittaa myös suuria yrityksiä, kuten midcap-yrityksiä. Finnvera voi myöntää yritykselle luottoja ja takauksia. Finnveran toiminta perustuu keskeisesti siihen, että sen toimintaa suunnataan korjaamaan rahoituspalvelujen tarjonnassa esiintyviä puutteita. Yhtä lailla yhtiö ei kilpaile rahoituksen myöntämisestä yksityisten rahalaitosten kanssa vaan yhtiö täydentää rahoitus- tuotteillaan pankkien rahoitusta.

Hallitus on osana COVID-19-toimenpiteitä päättänyt turvata Finnveran rahoitusmahdollisuudet myös näissä poikkeuksellisissa oloissa. Hallitus esittää, että Finnveran rahoitusvaltuuksia korotetaan nykyisestä 4,2 miljardista eurosta 12 miljardiin. Kun Finnveran rahoituksen vastuukanta on tällä hetkellä noin 2 miljardia, tarkoittaa se sitä, että Finnvera voi myöntää uusia luottoja ja lainoja jopa 10 miljardia euroa. Tämä on tärkeä signaali markkinoille, kun valtion takausvaltuus on riittävä ja pystyy vastaamaan kasvaneeseen tarpeeseen. Tarkoituksena on, että pääosa rahoituksesta myönnettäisiin takauksina pankkien myöntämille lainoille. Pankkien asiakasmäärä, palveluverkosto sekä asiakasrajapinnassa työskentelevän henkilöstön määrä on moninkertainen Finnveraan nähden. Nopea reagointi voimakkaasti kasvaneeseen rahoituskysyntään on mahdollista pankkien kautta.

Finnveraan tehtyjen rahoitushakemusten määrä on kasvanut voimakkaasti epidemia-aikana. Finnveran rahoitushakemusten määrä on tämän vuoden alusta huhtikuun loppupuolelle lisääntynyt 84 prosenttia verrattuna vuoden takaiseen tilanteeseen. Tehtyjen päätösten määrä on lisääntynyt 89 prosenttia verrattuna samaan aikaan viime vuonna. Finnverassa on kiinnitetty erityisesti huomiota siihen, että päätökset voidaan panna täytäntöön yritysten kannalta kohtuullisessa ajassa lisäämällä merkittävästi resursseja. Pk-takaukset muodostavat yli puolet kaikista hankkeista, ja niiden käsittelyaika on päivä tai kaksi. Usein asiakas saa päätöksensä jo samana päivänä. Myös muiden rahoitushakemusten käsittely tapahtuu tällä hetkellä keskimäärin noin viikon kuluessa.

Korotettu takauksien myöntämisvaltuus olisi väliaikaisesti voimassa joulukuun loppuun vuonna 25, jolloin arvion mukaan Finnveran vastuukanta on palautunut nykyiselle tasolle. Tämä on myös tärkeä toimenpide, jolla pyritään osaltaan vähentämään valtion ehdollisia vastuita, kun niille ei ole enää välttämätöntä tarvetta.

Hallituksen antamaan esitykseen liittyy oleellisesti valtioneuvoston 23.4. tekemä päätös, jolla valtioneuvosto on antanut Finnvera Oy:lle sitoumuksen luotto- ja takaustappioiden osittaisesta korvaamisesta. Sitoumus tulee voimaan 1.5.20. Sitoumuksen tarkoitukse-

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

na on, että valtio ottaa korvatakseen nykyistä suuremman osuuden Finnveran luotto- ja takaustappioista. Nykyisin 50 prosentin korvausosuus nostetaan 80 prosenttiin. Korvausosuuden nosto mahdollistaa Finnveran rahoitusosuuden lisäämisen yritysrahoituksessa. Rahoitusosuuden korottamiseen liittyy myös työ- ja elinkeinoministeriön Finnveralle antama ohjauskirje, jonka mukaan muun ohella korotetaan Finnveran rahoitusosuutta yksittäisissä rahoitushankkeissa 80 prosenttiin kokonaisrahoituksesta. Takauksien osalta tämä tarkoittaa sitä, että pankki voi saada 80 prosentin suuruisen takauksen pk-yritykselle myöntämilleen luotoille. Lisäksi on tarkoituksena myöhemmin, tehdyn notifikaaation tultua hyväksytyksi, päättää toimenpiteistä, jotka ovat mahdollisia komission antaman tiedonannon mukaan, joka koskee tilapäisiä puitteita valtiontukitoimenpiteille talouden tukemiseksi tämänhetkisessä epidemiatilanteessa. Valtion korvausosuuden korotus on jo sellaisenaan mahdollistanut sen, että Finnvera on voinut alentaa takausmaksujaan.

Suuryritysten osalta ehdotetaan kumottavaksi lain säännös siitä, että yli 35 miljoonan suuruiseen investointiluottoon myönnettyyn takaukseen vaadittaisiin työ- ja elinkeinoministeriön suostumus. Suostumusta ei vaadita nykyisinkään samansuuruisen luoton myöntämiseen. Tarkoituksena on tehostaa Finnveran päätöksentekoa. Jatkossa suuryrityksille myönnettävän rahoituksen määrää ohjataan Finnveralle annettavalla sitoumuksella luotto- ja takaustappioiden osittaisesta korvaamisesta koronaepidemian taloudellisten vaikutusten ja erityisesti likviditeettikriisin vähentämiseksi. Rahoitusta myönnettäisiin myös suuryrityksille, kuten midcap-yrityksille, kun siihen on erityistä syytä.

Rahoitusvaltuuden korotus on suuruudeltaan merkittävä. Arvion mukaan koronakriisi lisää Finnveran myöntämien rahoituksien riskisyyttä nykyisestä 2—3 prosentin vastuunkannon tappioasteesta 4—5 prosentin vastuunkannon tappioasteeseen. Rahoituksen lisääntynyt riskisyys huomioon ottaen on arvioitu, että kustakin 1 miljardin lisärahoituksesta aiheutuu luotto- ja takaustappioina noin 100—120 miljoonan euron tappiokorvausmenot rahoituksen vaikutusaikana. Vaikutusajaksi on laskelmassa arvioitu viisi vuotta. Siten jos 10 miljardin rahoitusvaltuus tulisi kokonaan käytetyksi, arvioitaisiin siitä aiheutuvan valtiolle kokonaisuudessaan noin 1—1,2 miljardin suuruiset luotto- ja takaustappiokorvauksista aiheutuvat menot rahoituksen voimassaolon aikana. Rahoituskysynnän määrää on erittäin vaikea arvioida, joten myös valtiolle aiheutuvien menojen arviointi on erittäin haastavaa.

Arvoisat kansanedustajat! Hallituksen tavoitteena on lisätä merkittävästi Finnveran ja sitä kautta valtion roolia yritysten laina- ja takausmuotoisessa rahoituksessa näinä poikkeuksellisinä koronakriisin aikoina, jotta yrityksillä olisi valmiudet jatkaa kannattavaa yritystoimintaa olojen normalisoituessa. Näissä taloudellisesti vaikeissa olosuhteissa tärkeänä tavoitteena on myös luoda uskoa yritystoiminnan kannattavuuteen ja siihen, että näin toimien kustannukset tulevaisuudessa yritystoiminnan elpymässä olisivat mahdollisimman vähäiset.

15.01 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Aivan ensimmäiseksi on todellakin hyvä, että tätä takauskapasiteettia nostetaan niin kuin tässä hallituksen esityksessä tehdään, ja edelleen myöskin kun aikaisemmin näiden takausvastuitten jako on ollut 50/50, nyt se on 20/80, on puhuttu jopa 10/90-jaosta. Katsotaan, mihinkä se jatkossa etenee. Tämähän oli ensimmäisiä ilmoituksia, mitä hallitus teki, että he aikovat nostaa tätä kapasiteettia. Nyt se tosiasiallisesti nostetaan.

Nopea viestintä ja oikeiden toimenpiteiden ajoitus ovat ihan keskeiset asiat siinä, miten tällaisia taloustilanteita oikein täytyy hoitaa, ja menen tässä oikeastaan noin laajasti siihen

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

keskusteluun, mitä Business Finlandistakin on käyty. Aina, kun tehdään jotain, niin meillä on sen toimenpiteen ajoitus. Sitten meillä on sen toimenpiteen koko. Sitten meillä on se menettelytapa, miten se joku asia toteutetaan. Ja nyt me olimme aika lailla yksimielisiä täälläkin salissa, kun tehtiin Business Finlandille niitä lisäyksiä. Me olimme yhtä mieltä siitä, että ne toimenpiteet, ne ajoitukset ovat hyvät, ne ovat myöskin oikean kokoisetkin, ja vaadittiin oppositiosta vähän lisäämäänkin sinne tulivoimaa, ja näin se tapahtui toisessa lisäbudjetissa. Mutta valitettavasti me täällä salissa emme keskustelleet oikeastaan ollenkaan menettelytavasta, siitä, miten ne tuet pitää jakaa. Se oli myöskin valiokunnan mietinnön osalta ehkä se heikko lenkki siinä ja myöskin salikeskustelun heikko lenkki. Me unohdimme menettelytapa-asian aivan täysin.

Nyt sitten, kun katsotaan myöskin tätä asiaa, niin kyllä tässäkin täytyisi puhua menettelytavasta: millä menettelytavalla me tätä takausta sitten oikein myönnämme siellä. Nyt vain kiinnitin huomiota tähän asiaan, että täältäähän poistetaan tämä 4 momentti. Nyt tulee kysymys siitä, mikä on se valvontamekanismi, jolla haetaan esim. TEMistä valtuudet, jos sattuisikin niin, että tuleekin joku valtavan kokoinen takausvastuu sinne. En tiedä, miten tämä sitten oikein tapahtuisi. Toivottavasti ei syntyisi semmoista tilannetta, että yhtäkkiä todetaan, että okei, siellä onkin taattu näin ja näin iso luotto ja nyt ollaan pulassa sen asian takia.

Todellakin meidän täytyisi aina muistaa, että toimenpiteiden ajoituksesta ja koosta monestikin ollaan samaa mieltä, mutta menettelytavoista pitäisi puhua enemmän, ja se olisi se viesti. Ja täytyy itsellekin laittaa muistiin, että täytyisi noissa valiokuntien mietinnöissä keskittyä näihin menettelytapa-asioihin ja siihen, miten niitä ohjeistuksia pystytään sitten antamaan eteenpäin. — Kiitos.

15.04 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Vähämäki puhui aika pitkälle samaa asiaa, mitä itsekkin ajattelen. Ei tämä nyt ole varmaankaan viisastelun paikka, että joku tietäisi. Eihän tässä ole oikeata ja väärää olemassa. Mutta lähtökohta, miten ainakin itse suhtaudun tähän koko ongelmaan, on se, että kun markkinat loppuvat ja kassavirta loppuu, niin siitähän seuraa ilman muuta se ongelma, että rahaa ei tule kassaan mutta kiinteät kulut jäävät. Siitä seuraa tämä negatiivisen kassavirran ongelma, ja se on joillekin yrityksille aika kiusallinen, koska heillä ei ole puskureita. Sitten meillä on yrityksiä, joilla tase on kunnossa ja siellä on jaettavaa, ja yritykselle se ei ole ongelma edellyttäen, että se kesto ei ole sitten mielettömän pitkä.

Jos nyt näyttää siltä, että me kuitenkin pääsemme kohtuullisesti pois tästä koronakriisistä ja markkinat alkavat — niin kuin nyt näyttää — avautua ja pikkuhiljaa vetämään, niin silloinhan tämän rahoituksen, olipa se EKP:stä tai mistä tahansa, Suomen Pankista yritystodistuksiin tai sitten Business Finlandista, Finnverasta tai ely-keskuksesta, pitäisi vastata siihen ongelmaan, mikä aiheutuu sille tietylle yrityssectorille. Itse ajattelen tämän Finnverankin näin, että aivan oikein hallitus teki niin, että Finnvera takaa ja valtio jakaa, mutta kun nyt näyttää siltä, että eihän tämä nyt oikein kysytty ole tämä takaus, niin silloin me joudumme miettimään, mikä tässä on ongelma ja onko se korjattavissa jollakin, esimerkiksi nostamalla 90 prosenttiin tämä Finnveran takausprosenttiosuus. Täytyyhän niille yrityksillekin olla jotain. Me tiedämme ja ministeri on tästä jo jollain tavalla puhunutkin, että sitä provikkaakin, mitä Finnvera perii, on laskettu. Nämä molemmat ovat olleet 80, ja sitten tulee tämän provision laskeminen siitä normaalista, koska täytyyhän Finnverankin jotenkin huolehtia, että eiväthän he nyt voi loputtomasti jakaa valtion ja veronmaksajien rahoja.

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

Nyhtäen tullaan siihen, kun rahan hinnasta puhutaan, että emmehän me voi pelkästään Finnvera tuijottaa, vaan meidän täytyy katsoa sitä pankin osuutta. Pankin osuus tietenkin riippuu siitä, minkälainen on se, joka pyytää. Jos ollaan kiikun kaakun -yrityksien kanssa tekemisissä, niin totta kai rahan hinta tahtoo nousta myös pankilla. Silloin me joudumme katsomaan, mikä on tämän lainan takaisinmaksuaika, onko se liian lyhyt, pitääkö sen olla 10 vuotta, ja miten pankkien tulisi venyttää omaa provisiotaan alaspäin ja Finnveran alaspäin, ja pitäisikö se nostaa 90 prosenttiin. Kysymys kuuluu: auttaisiko se sittenkään? Jos näitä nyt on kysytty jonkun verran yli 200 miljoonaa tai jotakin, niin se on tähän ongelman suuruusluokkaan nähden erittäin vähän.

Hyvä, että tämä esitys tänne tulee ja me pohdimme täällä yhdessä tätä, mutta minä uskon, että hallitus kuitenkin keskuudessaan tietenkin käy niitä keskusteluja siitä, voidaanko tätä instrumenttia jollakin tavalla vielä terävöittää ja voidaanko sitä viedä vielä siihen kuntoon ja mikä on sitten veronmaksajille riskitaso, koska jos sen rahan hinta on jotakin, jos se ajetaan aika alas, niin täytyyhän sen lainanhakijankin jollakin tavalla olla tietoinen, että omalle pääomalle ja lainapääomalle tulee joku tuotto. Eihän koskaan ketä tahansa voida lainoittaa.

Tämä on oma ajatukseni, jos se nyt yhtään auttaa sitten tähän keskusteluun.

15.08 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin arvostan sitä, että ministeri perjantai-iltapäivänä tähän aikaan tulee esittelemään tämän asian. Ymmärrän, että se esitely tehdään sen vuoksi, että nyt on poikkeuksellisen suuresta operaatiosta kuitenkin kysymys. Tämähän on aivan selvä, että tässä Finnveran laina- ja takausvastuiden lisäys on poikkeuksellisen suuri. Jos minä ymmärsin oikein, rahoitusvaltuudet nousevat 2 miljardista 10 miljardiin — onkohan se Finnveran historian suurin — niin että tässä tehdään niin merkittävä muutos ottaen huomioon tämä poikkeustilanne. Oletan, että eivät ainoastaan hallituspuolueet täällä tue hallitusta tässä toimessa, vaan tässä kriittisessä tilanteessa me tarvitsemme tätä prosessia, mistä ministerikin on käyttänyt muotoilua, että Finnvera takaa ja viime kädessä pankit nyt tätä jakavat, koska se takuu on tässä kuitenkin se merkittävin osio, ja tähän saakka myöskin oletan — näiden kuultujen kahden oppositiopuheenvuoron perusteella näyttäisi siltä — että oppositiokin asettuu tähän taakse.

Edustaja Vähämäki tässä viittasi tähän Business Finlandista käytyyn keskusteluun, jossa siinäkin oli selkeästi se, että oppositio tuki vahvasti hallituksen toimia, jopa niin, että lisätalousarviossa muun muassa kokoomus tuplasi Business Finlandille tarkoitetun rahoituksen niillä ehdoilla, mitkä hallituskin oli asettanut, koska siinä lisätalousarviossa todettiin, että hallitus toimi tässä aivan oikein. Siinä suhteessa se keskustelu, jota Business Finlandista täällä käytiin eilen, oli jollain tavalla joidenkin mielestä vähän tekopyhää jälkiviihastelua. Nyt toivoisin sitä, kun käsitellään tätä Finnvera, että tässä me jatkossa myöskin tunnistamme sen, että kyllä, Business Finlandin kohdalla oli aivan selvä ohjeistus ja kriteerit olivat sen mukaisia kuin lainsäädäntö on määrittänyt Business Finlandille — sitä voidaan tietysti oikaista — ja tässäkin kohdassa toimitaan Finnveran kohdalla sen mukaisesti kuin lainsäädäntö määrää. Ja toivoisin, että tässä ei lähdetä sitten myöhemmässä vaiheessa viisastelemaan, että olisi sittenkin pitänyt tehdä toisin, vaikka itse myöskin oppositio on tunkenut tässä hallitusta.

Isoja, isoja askeleita otetaan. Hallitus on tarmokkaasti tarttunut näihin asioihin. Kaikki tuki näille pyrkimyksille.

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

15.10 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Kun hallitus lähti tekemään toimia tämän akuutin koronaviruksen hoitamiseksi, niin silloin se taisi olla melkein 15 miljardin vai 14 miljardin euron paketti, mitä silloin markkinoitiin, mutta tosiasiasahan oli niin, että valtaosa tästä volyymistä oli tietysti lainarahoituksen takaamista, ja tietysti tämä Finnveran instrumentti oli niistä tärkein.

Tämä esitys on sinänsä minusta aivan oikeansuuntainen. Toki täällä edustaja Eestilä käytti hyvän puheenvuoron siitä, että näyttää siltä sekä näiden lukujen valossa että sen valossa, mitä palautetta ainakin itselleni alueen kansanedustajana on tullut, että Finnveran takauksen suosio ei ole ollut ehkä sellainen kuin mitä hallitus on alun perin kaavaillut. Siihen lienee montakin eri syytä. Osalle yrityksistä tämän muun takausosuuden kattaminen voi olla haastavaa, toisaalta taas sitten tämän lainajärjestelyn rahoituskustannukset ovat olleet monen mielestä kohtalaisen korkeitakin, vaikka nyt toki takausprovision määrää on tarkastettu. Olisi hyvä kuulla ministeriltä, miten te näette nyt isossa mittakaavassa ja kuvassa, millä tapaa tämän instrumentin houkuttelevuutta voidaan sitten myös lisätä yrityskentän osalta. Moni yrittäjä on myös kokenut, että on lähtökohtaisesti väärin, että sellaisen kriisin hoitamiseen, johon kyllä ei ole ollut mahdollisuutta varautua, on ensisijaisesti tarjottu tätä lainarahoituksen lisäämistä, ja ymmärrän kyllä hyvin näitä pk-yrittäjiä, jotka näin ovat sanoneet.

Herra puhemies! Tähän loppuun haluan vielä todeta sen, että vaikka kaikkia keinoja tarvitaan, niin fakta, mitä me emme voi myöskään tässä keskustelussa ohittaa, on se, että Suomen valtion takausvastuukanta on äärimmäisen iso, puhutaan yli 60 miljardin euron kokonaisuudesta, ja meidän kansantalouden kokoon nähden olemme kyllä siellä aika lailla kärkipäässä. Tämä on hyvä muistaa myös siitä syystä, että meidän koko julkinen talous on kohtalaisen haavoittuvainen tällä hetkellä moneen muuhun läntiseen maahan nähden, ja vaikka näitä toimia tarvitaan, niin on varmasti paikallaan sitten tämän kriisin jälkeen se, että hallitus myös käy läpi ja tarkastelee sitä takauskannan kasvua, sillä mikäli tämä kehitys jatkuu näin suurena, niin ennakkoin, että se kyllä jossain kohtaa tulee meille myös ongelmaksi. Mutta tällä hetkellä on tärkeintä hoitaa tätä akuuttia kriisiä.

15.13 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaan sellainen homma, että Finnveran takaukset eivät ole nyt olleet kauhean isoja loppupelissä aikaisemminkaan — tietysti nythän siihen lyödään — tai ainakaan se käyttöaste, mikä on ollut, ja se tietysti johtuu pitkälti siitä, että Finnvera on ollut vähän kallis ja ei välttämättä aina niin helppokaan. Sitten on tilanteita jopa niin, että loppupelissä ensin ei ole saanut, ja sitten kun saa, niin sitten olisi saanut muualtakin, elikkä se ei ole välttämättä aina toiminut elementtinä niin kuin sen olisi pitänyt.

Omakohtaista kokemusta oli aikoinaan siitä, että kuljetusliikkeitä ei kuulemma tueta sen takia, kun se vääristää kilpailua, mikä oli minun mielestäni vähän outoa, koska mikäs ala on, joka ei vääristäisi kilpailua. En tänä päivänä edes ymmärrä, miksei sitä Finnveran tukea saatu, koska se ei ollut kuin pieni osa siitä meidän kokonaiskaupastamme ja se olisi pelastanut silloin meidän yrityksen. Mutta olkoot ne, ne ovat vanhoja juttuja, niitä ei ole mitään tarvetta muuttaa.

Mutta tilanne on nyt tässä kohtaa, kun puhutaan näistä takauksista ja nyt kun puhutaan kuitenkin lainasta ja vaaditaan 20 prosentin vakuus siinä — ja minä olen aikaisemminkin puhunut siitä — että minä näkisin mielelläni tilanteen, jossa olisi 100-prosenttinen vakuus siltä osin, millä maksetaan työntekijöitten palkkoja. Selkeästi on nyt sitä tilannetta kentäl-

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

lä, että kun mietitään, pidetäänkö, niin voitaisiin tehdä jotain hommaa, olkoon vaikka lautojen maalaamista ja niiden maalattujen lautojen laittamista varastoon, voitaisiin käyttää työntekijöitä siihen ja odottaa, että kun jossain vaiheessa ne laudat ovat siinä hinnassa, niistä saisi omansa pois. Mutta nyt yrittäjä joutuu miettimään, uskaltaako ottaa sitä riskiä, kun joutuisikin laittamaan oman torppansa niitten pankin takauksien vakuudeksi. Tilanne on se, että siinä monta kertaa mietitään, kannattaako siihen leikkiin lähteä, koska tilanne on se, että sitten siinä kohtaa, jos käpy käy, niin siitä huolimatta, että on osakeyhtiö, kun oma torppa on siellä pankin lainoissa vakuutena, se on maksettava joka tapauksessa, vaikka olisi kyse osakeyhtiöstä. Eli kysyisinkin ministereiltä: onko mitään mahdollista ajatusta siihen, että palkkoihin saataisiin Finnveralta 100-prosenttinen vakuus?

15.15 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Ongelmahan on Suomen kohdalla se, että me olemme tähän kriisiin jouduttaessa jo vähän huonossa asemassa verrattuna Ruotsiin ja Saksaan, ja se näkyy meidän toimenpiteissämme ja rahoituksen suuruudessa loppujen lopuksi. Meillä on kahdeksan vuotta ollut vaihtotase negatiivinen, ja 2018 Suomen Pankin tilastojen mukaan se oli muistaakseni 4,4 miljardia. Se kertoo, että me olemme lainan, ulkomaisten sijoittajien, varassa eläneet viimeiset kahdeksan vuotta ja pitempäänkin, kun me muistamme sen edellisen finanssikriisin.

Nyt me joudumme arvioimaan esimerkiksi tätä Finnveran rahoitusta: Kun me näitä ehtoja löysennämme ja duraatiota vedämme vaikka kymmeneen vuoteen ja pidämme vapaa-vuosia, niin siitä tulee tappiota, se on aivan selvä, mutta se, mitä vasten sitä tappiota pitää minun mielestäni peilata, on se, että silloin kun meillä olivat muutama vuosi sitten työttömyysluvut korkealla, niin ainakin Hesari laski, että suorat työttömyyden kustannukset olivat 6,6 miljardia. Sitten kun ruvetaan laskemaan itse kukin vähän, mitä epäsuoria kustannuksia siitä todellisuudessa aiheutuu, niin saatetaan mennä jo lähemmäs 10:tä miljardia. Silloinhan meidän pitää sietää, että tästä Finnveran takaussysteemistä tulee takkiin niin sanotusti. [Sheikki Laakso: Juuri näin!]

Nyt kun ajatellaan tilannetta, että ei ole oikein hyvässä hapessa yritys ja se joutuu hakemaan Finnveralta takausta, niin vaikka se nostetaan 90 prosenttiin, helposti rahan hinta alkaa kuitenkin hipoa neljää prosenttia. Pitäisikö meidän sitten miettiä kuitenkin, että me teemme sen ja hyväksymme sen, että se laina ei tule hoidettua kuin kymmenen vuoden sisällä, että se vaatii pitkän korjaussarjan — semmoinen kolme neljä vuotta on liian lyhyt aika, seitsemän vuotta tai näin. Tämä olisi minun viestini, että pohtikaa ja katsokaa, mikä on taseen toisella puolella se tappio, jos liian tiukalle ajetaan tämä rahoituksen hinta eikä sitä anneta tietoisena siitä, että valtiolle tulee takkiin, vaikka ne takausvastuut valtiolla kyllä alkavat aika mittavat olla.

Puhemies Matti Vanhanen: Haluaako ministeri kommentoida?

15.18 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa puhemies! Lyhyesti ja oikeastaan lähinnä tähän, joka oli semmoinen, voisiko sanoa, yhteinen kysymys siitä, että vaikka tässä nyt ehtoja on koko ajan parannettu, nostettu sinne 80:een se Finnveran osuus, sitä prosenttia on tiputettu, niin silti ei tahdo mennä kaupaksi. Tämä on mielenkiintoinen tilanne. Ja kun tässä on eri vaiheita ollut koko tämän prosessin ja kriisin aikana, niin tämä on yksi sellainen, mikä on yllättänyt minut, koska minä olen hyvin aktiivisesti yhteyksissä pankkeihin, siis kaikkien merkittävien pankkien johtoon. Ja se tulee siitä, että luottoja ei kysytty, yritykset

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

eivät kysy. Minun mielestäni siihen on aika looginen syy: kun ei ole se vastaranta näkyvisä, ei uskalleta ottaa luottoa. Minä pidän sitä täysin inhimillisenä. Yrittäjä on siinä tilanteessa, että yhtään ei tiedä, mitä tapahtuu, ja sitten varsinkin, jos yritys on semmoinen, että sinä voit laittaa vähän niin kuin naftaliiniin sen, pitää sen siinä, vähän sammutetuin lyhdyin ajaa menemään, niin miksi sinä lähdet hakemaan sitten? Minä luulen, että tästä on eniten kyse. Heti kun me saamme sen näkymän, niin minä olen ihan varma, että tämä rahoitus lähtee liikkeelle sitten, mutta se vaatii sitä. Ja valitettavasti minä kyllä uskon, että se tulee lähtemään jonkun verran liikkeelle nyt siinä, että nyt rupeaa näitä isompia tulemaan tuonne. Niitä tulee tänne Finnveran puolelle jonkun verran, mutta sitten niitä rupeaa menemään Tesin puolelle. Eli kyllä tämä valitettavasti nyt sillä tavalla etenee. Kyllä minä näen sen vaikeimpana.

Siitä, että tulisi 100 prosenttia palkoille, ei ole käyty keskustelua, ja sitten toisaalta aina välillä kuulee keskustelua siitä, että pitäisi koko Finnveran provikka ottaa pois. Se ei taas onnistu, koska sitten se luettaisiin valtion tueksi. Eli täytyy olla se tietty ”fee” kuitenkin siellä Finnveran puolella. Mutta kyllä minun mielestäni ehdottomasti se suurin haaste on se, että ei ole näkymää, mihin sinä otat sen luoton. Jos sinä tietäisit, mikä suunta on ja mitä tapahtuu seuraavana, niin se olisi ihan eri asia.

Mutta kiitoksia rakentavasta keskustelusta.

15.20 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä, että näin perjantaina olette olleet täällä paikalla ja keskusteluun osallistunut.

Tuon vielä esille sen, että kuitenkin, kun me ajattelemme tätä kokonaisuutta, mitä tällä Finnveralla haetaan, niin kyllähän meidän täytyy sekin nähdä, että meidän investointitaso, nimenomaan yksityisen sektorin investointitaso, on liian alhainen. Sitten meillä on tuotekehys-, tutkimus- ja innovaatiomenot. Ne ovat 2,7 prosenttia bruttokansantuotteesta. Meillä on monta tekijää, jotka aiheuttavat sitä sumuisuutta. Kun yritykset nyt näkevät, mihin Suomi joutuu, kun lähtökohta ei ole hyvä, niin minä ymmärrän, että lainoja ei haeta eikä oikein ole investointeja eikä tuotekehitykseen satsata, kun pelätään sitä jälkitautia, kun lähdetään sitä hoitamaan, nostetaan veroja, milloin sähköveroja milloin mitään, että julkinen sektori pääsee tasapainoon. Siitähän se kauhu tulee.

Nyt teillä hallituksena on kyllä kova paikka siinä, miten te oikeasti lähdette tekemään niitä rakenteellisia muutoksia, joilla saadaan tämä usko palautumaan ja työllisyysaste nousuun. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

5. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 28.4.2020 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 15.21.

Pöytäkirja PTK 62/2020 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola